

Henryk Rutkowski

Stopień / tytuł; zatrudnienie:

mgr, od 1996 r. em. pracownik Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, obecnie współpracownik Instytutu. W Zespole Historii Kartografii od 1995 roku.

Zainteresowania naukowe:

historia kartografii polskiej i obcej dotyczącej Polski do XIX wieku; geografia historyczna ziem polskich; historia Polski od XII do XVIII wieku, w szczególności dzieje miast.

Życiorys naukowy, z uwzględnieniem osiągnięć związanych z historią kartografii:

Urodzony 28 marca 1929 r. w Piotrkowie Trybunalskim. W latach 1948–1952 studiował historię na Uniwersytecie Warszawskim. Jego mistrzem był prof. Stanisław Herbst. Jako student pracował w Ministerstwie Kultury i Sztuki w dziale zajmującym się ochroną zabytków. W Instytucie Historii PAN został zatrudniony w 1953 r. – w pierwszym roku jego istnienia. Od początku do przejścia na emeryturę w 1996 r. pracował w Zakładzie Atlasu Historycznego, gdzie od roku 1977 był zastępcą kierownika, a od 1992 r. kierownikiem.

W 1964 r. przedstawił projekt serii: *Atlas historyczny Polski, Mapy szczegółowe XVI wieku*. Projekt został zaakceptowany i podjęto jego realizację. Kolejne tomy tej serii stopniowo rozszerzyły zakres tematów opracowanych na dodatkowych mapach i planach. Był współautorem tomów wydanych w latach 1973 i 1993 oraz redaktorem i współautorem tomów z lat 1998 i 2008; rozdziały o źródłach kartograficznych w każdym tomie są jego autorstwa. Tomy opublikowane do 2008 r. wydano razem w wersji angielskiej (ed. M. Słoń, Frankfurt am Main 2014). W zakresie kartografii historycznej był autorem lub współautorem około 100 map, poza tym był redaktorem naukowym map w kilku publikacjach zbiorowych, takich jak: *History of Poland* (1968), *Zarys historii Polski* (1980), *Polska – losy państwa i narodu* (1993). Był członkiem Komisji Geografii Historycznej od początku jej istnienia do 2025 roku. Należy do Towarzystwa Naukowego Sandomierskiego. W latach 1956–2022 był członkiem Zarządu Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie, które stanowi oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego (w latach 1970–1990 był wiceprezesem). W latach 1971–2018 wchodził w skład Zarządu Głównego PTH, następnie został doradcą Zarządu. W związku z tą działalnością, w 1989 r. uczestniczył w obradach Okrągłego Stołu po stronie

solidarnościowo-opozycyjnej, w grupie roboczej do spraw stowarzyszeń. W latach 1991–1995 był członkiem Rady Placówek Naukowych PAN.

Wybrane publikacje

1. *Mapy podstawowe i atlas historyczny*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, t. 14, 1966 nr 4, s. 695–700.

2. *Geografia historyczna w pracach Stanisława Herbsta*, w: *Ziemia i ludzie dawnej Polski*, Wrocław 1976.

3. *Znaczenie wybranych map z XIX wieku dla badań dawnej Polski*, w: *Kartografia Królestwa Polskiego 1815–1915*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 10, red. L. Szaniawska i J. Ostrowski, Warszawa 2000, s. 216–226.

4. *Okres Stanisława Augusta w badaniach Karola Buczka nad kartografią dawnej Rzeczypospolitej*, w: *Karol Buczek (1902–1983), człowiek i uczoney*, Kraków 2004, s. 57–103.

5. *Ziemia Liwska na mapach od XVI do XVIII wieku*, „Rocznik Liwski”, t. 1, 2005/2006, s. 109–118.

6. *Polska na wybranych mapach z pierwszej połowy XVI wieku*, w: *Dawna mapa źródłem wiedzy o świecie*, „Z Dziejów Kartografii”, t. 14, red. A. Alexandrowicz i R. Skrycki, Szczecin 2008, s. 221–234.

7. *Fundamenta historiae. Pisma wybrane*, oprac. M. Zbieranowski, M. Słoń, Warszawa 2014.

8. *Metoda retrogresji w geografii historycznej Polski (wybrane zagadnienia)*, „Studia Geohistorica”, t. 7, 2019, s. 146–162.

9. *Polska XVI wieku – mapy szczegółowe*, w: *Atlas Historyczny Polski. Ludzie, koncepcje, realizacje*, Warszawa 2023, s. 35–76.

10. *Ze studiów nad Karolem Perthéesem*, „Studia Geohistorica”, t. 12, 2024, s. 28–50.

11. *W serii Atlas historyczny Polski, Mapy szczegółowe XVI wieku*, współautor tomów:

– *Mazowsze w drugiej połowie XVI wieku*, red. W. Pałucki, Warszawa 1973.

– *Województwo sandomierskie w drugiej połowie XVI wieku*, red. W. Pałucki, Warszawa 1993.

W tejże serii redaktor i współautor tomów:

– *Województwo sieradzkie i województwo łęczyckie w drugiej połowie XVI wieku*, Warszawa 1998.

– *Województwo krakowskie w drugiej połowie XVI wieku*, Warszawa 2008.

Od następnych tomów współredaktor serii zakończonej w 2021 r. wydaniem zbiorczym w wersjach polskiej i angielskiej.

Kontakt: h.rutkowski@ihpan.edu.pl